

Samenvatting Ontwikkelbeeld Groen & Landschap U16

Het Ontwikkelbeeld Groen en Landschap geeft inhoud aan de Vijfde Pijler van het Ruimtelijk Economisch Programma (REP) van de U16 gemeenten. Het project is georganiseerd rondom twee werkbijeenkomsten met een vertegenwoordiging van alle 16 gemeenten, de provincie, de waterschappen en stakeholders. Dit Ontwikkelbeeld is gebaseerd op de door hen gedeelde bronnen, kennis en inzichten. Daarmee zijn zeven thema's op basis van GIS-informatie feitelijk in kaart gebracht en is het Ontwikkelbeeld opgesteld. De kaartenset en databestanden, die te gebruiken zijn in een GIS-omgeving, vormen een onlosmakelijke bijlage bij het Ontwikkelbeeld.

Schaalsprong stedelijk gebied betekent ook een schaa sprong voor Groen & Landschap

Het gebied van de U16 wacht een schaa sprong door veranderingen in de samenleving, de groei van het aantal inwoners, klimaatverandering en de energietransitie. De druk komt vanuit andere pijlers maar ook binnen de pijler groen & landschap is het zoeken naar een juiste balans tussen landschap, natuur, landbouw, recreatie, cultuurhistorie, kleine kernen en stadsranden, klimaat, bodemdaling en water. Ook voor Groen & landschap is een schaa sprong nodig in de U16.

Deze schaa sprong bouwt voort op de bestaande rijkdom aan groengebieden en landschappelijke kwaliteiten en verrijkt dit met een nieuwe betekenisvolle laag.

Ook de kwantitatieve opgave is globaal in beeld gebracht, op basis van onderzoeken uit de verschillende pijlers en diverse aannames, met name over de verwachte groei in inwoners en provinciale natuurdoelen.

Op basis van de gangbare groennormen heeft elk huishouden in de toekomst tenminste 75 m² gebruiksgroen nodig binnen de rode contour en op maximaal 5 km afstand dienen de grote groengebieden bereikbaar te zijn, per huishouden gemiddeld 500 m². Op basis van deze normen en de verwachte groei in huishoudens is de indicatie van de benodigde extra groene ruimte 225 ha recreatief stedelijk groen. Er is een tekort van in totaal 550 ha recreatief groen voor intensief gebruik in en om het meer stedelijke deel van de U16. Daarnaast is behoefte aan vele kilometers fiets- en wandelpaden en de beschikbaarheid van 5.000 ha grote groengebieden en het ontwikkelen van 3.000 ha nieuwe natuur in de gehele U16.

De basis: het watersysteem en de aanwezige kernwaarden van het landschap, de 'Utrechtse Trots'

De basis van het Ontwikkelbeeld wordt gevormd door bestaande waarden van de ondergrond, de geomorfologie, (grond)water en belangrijkste landschapstypen met hun kernkwaliteiten.

U16 landschappen Nieuwe ontwikkelingen kunnen deze fantastische kwaliteiten gebruiken. Op die manier wordt verder gebouwd aan de opbouw, ontsluiting en zonering van de 'Utrechtse Trots'. Dit zijn de Lek, het Kromme Rijngebied, Oude Rijnzone en Hollandsche IJssel met tal van oude Vestingsteden zoals Woerden, Wijk bij Duurstede, IJsselstein, Vianen, Oudewater en Montfoort. Verder de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam; Nationaal park Utrechtse Heuvelrug; de landgoederen- en buitenplaatsenzone langs de flanken van de Heuvelrug en de Vecht; het veenweidelandschap en de agrarische hoofdstructuur van duurzame grootschalige productieruimte met erf- en wegbeplantingen.

Landbouwkerngebieden De agrarische kerngebieden zijn op de kaart gezet als deel van de Utrechtse Trots. Deze kerngebieden zijn gedefinieerd als de grote aaneengesloten gebieden, wat verder weg gelegen van de steden, waar de primaire functie landbouw is en blijft. Deze landbouwkerngebieden zullen veranderen richting 2040. De bedrijven richten zich op vormen van duurzame, circulaire

landbouw. Biodiversiteit, bodemdaling, energietransitie en watervraagstukken bieden kansen en vereisen op termijn een aangepaste bedrijfsvoering.

De verrijking: het versterken van groen & landschap

Om de benodigde schaa sprong in groen & landschap vorm te geven, wordt de basislaag verrijkt. Een nieuwe betekenisvolle laag wordt toegevoegd aan het landschap ('Landschap van de Toekomst') en grote groengebieden worden verbonden met royale multifunctionele recreatieve routes ('U16 natuurnetwerk, parken en routes').

Het Landschap van de Toekomst is het nieuwe aantrekkelijke mixlandschap van 2050, met innovatieve combinaties en waardenketens van landbouw, natuur, bos, water, recreatie, energie. De gebieden krijgen een nieuwe ruimtelijke structuur waarin de functies een vanzelfsprekende plek vinden.').

Het 'U16 natuurnetwerk, parken en routes' geeft vorm aan een krachtig biodiversiteitsprogramma van robuuste ecologische verbindingen en natuurkernen en enkele riante fiets-wandelroutes langs de waterstromen, dwars door de U16. Dit bestaat uit:

Groene zones

Deze groene, recreatieve zones volgen de waterrijke hoofdstructuren van het landschap. Dit zijn de Limeszone met de Kromme Rijn en Oude Rijn; De buitenplaatsenzone van Langbroekerwetering/Stichtse Lustwarande en Vechtstreek; de Hollandse IJssel, de rivier, dijken en uiterwaarden van de Lek.

Groene scheggen

Bij het stedelijke gebied verbreden de zones zich tot 'groene scheggen', de landschapsparken rond en tussen de kernen. In de scheggen bevindt zich een fijnmazig groenblauw netwerk van ecologische en recreatieve verbindingen, recreatieplekken, horeca, sport en leisure functies.

Robuuste ecologische verbindingen

Drie robuuste ecologische verbindingen bestaan uit de benodigde ruimte voor weidevogels en veenweide-natuur in het westen, aaneengesloten bossen en bosranden voor vogels en zoogdieren van Heuvelrug tot Gooi, en aaneengesloten uiterwaardennatuur voor planten, trekvissen, vogels en zoogdieren langs de Lek.

De principes: optimaliseringsprincipes voor groen & landschap

Om het Ontwikkelbeeld te realiseren gelden de volgende optimaliseringsprincipes:

1. *Benut en versterk het palet van aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom.* Behoud hiervoor de onmiskenbare groenblauwe kwaliteiten van de U16 en de verhalen die daarbij horen en maak ze sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen.

2. *Maak voldoende en hoogwaardige ruimte voor recreatie, water, natuur en landbouw.* Zorg voor een kwaliteitsimpuls voor het beheer en de doorontwikkeling van de bestaande natuur- en recreatiegebieden en ontwikkel nieuwe Groen- en Landschapskwaliteiten zoals aangegeven in dit Ontwikkelbeeld (Verrijking).

3. *Verbind stad en land beter* Verbind de kernen en het ommeland en de landschappen onderling met royale groenblauwe routes via de landschappelijke dragers en langs de waterlopen en verbreed ze soms tot groene scheggen in en tussen de kernen.

4. *Draag vanuit elke ruimtefunctie altijd bij aan een betekenisvol Utrechts landschap.* Via bijvoorbeeld gebiedsakkoorden en/of een groenfonds wordt ervoor gezorgd dat ruimteclaims onlosmakelijk bijdragen aan de bovengenoemde doelen voor groen en landschap.

De focus: U16 ten opzichte van 16U

Het is van belang dat op U16 niveau afspraken worden gemaakt. Niet als een optelsom, maar als een integratie en opschaling van alle gemeentelijke ambities. Het vraagt scherpe keuzes vanuit de gezamenlijke kracht en samenhang op een hoog schaalniveau van U16 als geheel. Dit kan ook betekenen dat in het ene deelgebied stedelijke functies worden geïntensiveerd en in het andere juist niet. Zolang de kwaliteiten van de U16 worden benut en alle ontwikkelingen bijdragen aan de schaa sprong van groen & landschap, blijft de regio leefbaar en dragen groen & landschap sterk bij aan de aantrekkelijkheid en de vestigingsvoorwaarden van de regio.

Vervolgonderzoek

Voor de realisatie van het Ontwikkelbeeld is nader onderzoek en uitwerking nodig.

>> Maken van het REP door middel van een ontwerpgerichte integratie van alle vijf de pijlers en een bijdrage vanuit de Vijfde Pijler aan een toetsingskader voor het REP.

>> Het verder met de gebiedspartijen vertalen en uitwerken van het Ontwikkelbeeld. In de uitwerking moet duidelijker worden welke gebieden (scheggen en robuuste routes) geschikt zijn voor nieuwe recreatieve ontwikkelingen en voor natuurontwikkeling, wat het laadvermogen is voor de diverse gebieden, welke concrete gebiedskansen er zijn, etc.

>> Uitwerking van financiering en governance voor de realisatie van het Ontwikkelbeeld, bijvoorbeeld door de vorming van een Groenfonds of Gebiedsakkoorden. Het gaat ook om onderzoek naar de kansen en mogelijkheden voor nieuwe verdienmodellen voor agrariërs.